Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje
DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ“
Vaikams — „VARPELĮ“

Nr. 60 | Vilnius 1938 m. lapkričio 8 d. (antradienis) | Pirmi metai

Šiame numeryje

Lenkijos seimo rinkimai. Varšuvoje netrukus bus pradėtos Lietuvos Lenkijos derybos. Vengrai jau užėmė Čekoslovakijos dalį. Karas Ispanijoje ir Kinijoje.

Kokie yra Lietuvos santykiai su Lenkija ir Vokietija. Lietuvių kultūros reikalu.

REIKĖTŲ MESTI SENI KELIAI

Lenkų spaudos adresu

Paėmę prieškarinius Vilniaus lietuvių ir lenkų laikraščius, matome mums nežinomą reiškinį — polemiką. Lietuviai savo spaudoje gynė, teisino lietuvių reikalus, lenkai tą pat darė savo spaudoje. O kai tie reikalai kartais susidurdavo, tai abidvi pusės stengėsi išsiaiškinti, vienas kitą įtikinti. Aišku, kad tai buvo savitarpės geros valios rezultatai.

Po Didžiojo karo Vilniuje šiuo klausimu padėtis pakitėjo. Kai lietuvių spauda mėgino ir mėgina vesti polemiką, lenkų spauda ėmėsi kitokios taktikos. Susyk, tiesa, nevengė polemikos, bet rašė kaskart pikčiau, o vėliau visiškai nustojo polemizuoti, pasitenkindama kartas nuo karto gaunamomis visoms redakcijoms vienodo turinio žinelėmis, kuriose tiesos žodžio apie mus negalima buvo ir ieškoti.

Nuo to laiko tarp vietos lietuvių ir lenkų spaudos nutrūko bet kokie ryšiai. Lietuvių laikraščiai painformuodavo savo skaitytojus apie tai, ką lietuvių klausimu rašo lenkų spauda, o šios organai arba visiškai ignoruodavo Vilniaus lietuvių spaudą, o tuo pačiu ir viso krašto lietuvių gyvenimą, arba dėdavo anksčiau paminėto pobūdžio įvairias žineles.

Tokių pavyzdžių mes turėjome pakankamai, o paskutiniu metu jų vėl ėmė gausėti. Pavyzdžiui, Vilniaus apeliacijos teisme yra paskirta X.Y. lietuvio byla, kuri apygardos teisme pasibaigė kaltinamojo nuteisimu trejiems metams kalėjimu. Atėjęs į teismo rūmus vieno lenkų dienraščio korespondentas ir sužinojęs, kad bus svarstoma lietuvio byla, rašo, kad apeliacijos teismas sumažino bausmę iki 2 metų kalėjimo. Iš tikro, buvo visiškai kitaip, nes apeliacijos teismas bylą atidėjo ir dar nežinia, kuo ji pasibaigs. Bet minėto laikraščio („K. W.“) korespondentui, o gal ir pačiam laikraščiui tai nesvarbu; svarbiau pažymėti, kad lietuvis buvo nuteistas.

Iliustracijai imame ir kitą pavyzdį. „Aido“ 56-ame nr. (X-29 d.) buvo įdėta korespondenciją iš Žagarų kaimo (Suvalkų apskr.), kurioje štai ką skaitėmė:

> „Prieš porą metų Žagarų kaimo gale vietos gyventojas Antanas Petruškevičius buvo pastatęs akmeninį kryžių su užrašu: „Jėzau Nukryžiuotas, pasigailėk mūsų“. Tas kryžius per porą metų stovėjo niekeno neliečiamas.
>
> Bet štai, šio mėnesio 17 dienos rytą tas kryžius rastas išgriautas. Jo kančia išlupta ir mesta ant kelio į purvyną.
>
> A. Petruškevičius su savo žmona tą kryžių iš purvo pakėlė ir vėl pastatė į tą pačią vietą. Bet po dviejų dienų vėl tas kryžius buvo rastas išverstas ir parblokštas į purvyną. Ir vėl jis reikėjo kelti ir atstatyti.
>
> Tokiu barbarišku darbu yra pasipiktinę visi padorūs žagariečiai. Tačiau jie yra tikri, kad kaltininkai vis tiek bus surasti ir nubausti.“

Tuo tarpu viename Varšuvos dienraštyje „ABC“ jau kitą dieną (X-30 d.) skaitėme tokią žinią:

> „Lietuvių šovinistai nuvertė paminklinį kryžių. Kovo mėn. sureguliavus tarp Lenkijos ir Lietuvos diplomatinius santykius, Žagarų kaime, kuriame gyvena lenkai ir lietuviai, lenkų gyventojų sumanymu buvo pastatytas ir vietos klebono pašventintas kryžius.
>
> Dabar nežinomi piktadariai nuvertė paminklinį kryžių, sunaikindami esamą jame parašą ir Lenkijos-Lietuvos susitaikymo datą. Policija sulaikė kelis lietuvių šovinistus, kurie yra įtariami tai padarę.“

Štai dvi žinios apie tą patį dalyką. „Aide“ buvo anksčiau ir, manome, kad ne kas kitas, o „ABC.“ korespondentas Vilniuje bus pranešęs Varšuvos dienraščiui pacituotą aukščiau žinią.

Ir kam visa tai daroma? Kam nustatoma tokiomis pramanytomis žiniomis lenkų visuomenė prieš mus? Ir visa tai daroma tuo metu, kada abiejų pusių geros valios žmonės deda pastangų užversti pagaliau tą prarają, kuri mus skyrė vienus nuo kitų. Ar negeriau būtų laikytis dėsnių, kurie mus artintų, o ne tolintų.

Lenkijos seimo rinkimai

Praėjusį sekmadienį visoje Lenkijoje įvyko seimo rinkimai. Kol kas galutini rinkimų rezultatai dar nėra žinomi, nes nesuskaičiuoti balsai.

Įdomiausia visų rinkimų apygarda buvo Vilniuje, turinti eilinį 46-ąjį numerį. Šioje apygardoje buvo pastatyti kandidatais penki asmens. Ozono kandidatais buvo generolas Skvarčinskis ir miesto burmistras Maleševskis, iš kitos pusės kandidavo generolas Želigovskis ir dienraščio „Słowo“ redaktorius Mackevičius.

Kitą dieną (XI-7 d.) po balsavimų Vilniaus lenkų laikraščiai pranešė minėtos apygardos rikimų rezultatus. Pagal balsų skaičių, seimo atstovais bus abu generolai: Želigovskis ir Skvarčinskis. Pirmas gavo 23.326 balsus, antras — 21.043. Po jų eina red. Mackevičius (14.507) ir burmistras Maleševskis (12.572). Penktas kandidatas puskarininkas Kašubskis gavo 6.451 balsą.

45-oje apygardoje (irgi Vilniuje) susidomėjimas rinkimais buvo žymiai mažesnis ir čia praėję į seimą kandidatas gavo daug mažiau: Šumanskis—14.000 ir Baranskis—12.000. Miesto viceburmistras Nagurskis surinko tik 11.000.

Tarp kitko tenka pažymėti, kad Varšuvos *pirmoje* apygardoje *pirmuoju* kandidatu buvo pastatytas T. Katelbachas.

„Słowo“ praneša, kad T. Katelbachas nepateko į seimą.

Kas yra vidurinės Europos šeimininkai?

Kaip vokiečių, taip ir italų laikraščiai plačiai aiškina Vienoje paskelbtą nutarimą, kuriuo buvo užbaigtas Vengrijos Čekoslovakijos teritorinis ginčas.

Vokiečių spauda aiškiai pabrėžia, kad ginčas teisingai ir nešališkai buvo išspręstas tik vokiečių ir italų dėka. Podraug vokiečių laikraščiai primena, kad Vienos nutarimas esąs dar vienas kanclerio Hitlerio taikingos politikos, paremtos etnografiniu pagrindu, įrodymas.

Tačiau įdomiausia yra tai, kad visi vokiečių laikraščiai atvirai pareiškia, kad nuo šiol vidurinėje Europoje šeimininkais yra tik vokiečiai ir italai ir tik jie gali tą ar kitą klausimą išspręsti, tik jie turi teisę deciduoti.

Kiti vėl laikraščiai tvirtina, kad po Vienos nutarimo turi visiems paaiškėti, kad Europoje taika gali būti išlaikyta tik tuo atveju, jei ją garantuos Vokietija ir Italija, kurios nuo šiol laiko yra Europos taikos protektoriais.

Pradedamos Lietuvos Lenkijos derybos

Užsienio spaudos žiniomis, Lenkijos pasiuntinys Kaune min. Charvatas vieši Varšuvoje. Min. Charvato atvykimas į Varšuvą yra susijęs su prasidedančiomis Lenkijos Lietuvos derybomis.

Manoma, kad šiose derybose bus tariamasi ekonominiais ir kultūriniais klausimais. Jau anksčiau kai kurie Kauno dienraščiai, o dabar Rygos dienraštis „Sevodnia“ praneša, kad svarstant kultūrinius santykius visų pirma bus imama domėn mokyklų reikalai.

Kauno dienraštis „XX Amžius“ min. Charvato išvykimo proga rašo šitaip:

„Atitinkamuose sluoksniuose jo išvykimas siejamas su pasikalbėjimais, kurie netrukus prasidėsią tarp abiejų valstybių atitinkamų įstaigų. Turima žinių, kad pasikalbėjimuose būsią paliesti mokyklų, kalinių pasikeitimo ir kiti svarbūs klausimai.“

Kaip pranešama, lietuvių delegacijai pirmininkausiąs Lietuvos pasiuntinys Varšuvoje min. K. Škirpa.

Vengrai jau užėmė Čekoslovakijos dalį

Kaip žinia, Italijos ir Vokietijos ministeriai nutarė atiduoti Vengrijai Čekoslovakijos dalį, kurioje dauguma gyvena vengrų.

Pagal tą nutarimą, pripažintas Vengrijai dalis Čekoslovakija turi atiduoti iki šio mėn. 10 dienos. Ir iš tikro, dar prieš Vienos nutarimą į Bratislavą buvo susirinkę vengrų ir čekų kariuomenių atstovai, kurie paruošė technišką teritorijos atidavimo planą.

Šio mėn. 5 dieną vengrų kariuomenė peržengė Čekoslovakijos sieną, užimdama pirmąją teritorijos dalį. Tą dieną visoje Vengrijoje buvo didelės iškilmės, o valdytojas Horty išleido į vengrų tautą atsišaukimą.

Šio mėn. 10 dieną vengrų kariuomenė užims svarbiausius Slovakijos ir Karpatų Rusinijos miestus: Rimska Sobota, Košice, Užhorod ir Munkačev.

O dabar ves autostradas

Vokiečių laikraščiai, komentuodami Vienos nutarimus, neslepia ir keblios padėties, į kurią pateko Karpatų Rusinija, netekusi visų didesnių miestų ir likusi be gerų kelių. Šį klausimą nuodugniausiai nagrinėja vienas iš įtakingiausių Berlyno dienraščių „Berliner Tageblat“, kuris siūlo Karpatų Rusinijoje ko greičiau sutvarkyti susisiekimą, kad po to galima būtų naudoti didelius tame krašte esamus miškus.

Komentuodamas šį dienraščio „Berliner Tageblatt“ straipsnį, Krokuvos dienraštis „I.K.C.“ rašo, kad Karpatų Rusinijos palikimas Čekoslovakijos ribose vokiečiams esąs labai reikalingas. Dėl to, pasak „IKC“, Vokietija esą pasiūliusi Čekoslovakijos vyriausybei reikalingas pinigų sumas, už kurias galima būtų Karpatų Rusinijoje išvesti geležinkelius ir autostradas, kuriomis tas kraštas būtų sujungtas su Slovakija.

Ruošiamas Baltijos valstybių neutralumo įstatymas

Kaip žinia, šio mėn. 2 diena Taline, buvo ekspertų pasitarimai, kuriuose dalyvavo Estijos, Latvijos ir Lietuvos atstovai ir svarstė neutralumo įstatymo klausimą Baltijos valstybėse. Iš Lietuvos dalyvavo Užsienių Reikalų Ministerijos atstovas Žilionis ir juriskonsultas Dr. Krivickis. Kaip rašo latvių dieraštis „Jaunakas Zinas“ pasitarimų baze primtas Skandinavijos valstybių neutralumo įstatymas, kurį neseniai priėmė ir Suomija. Estija šį tekstą jau buvo įteikusi parlamentui kaip įstatymo projektą, bet akivaizdoj įvyksiančių šios trijų Baltijos valstybių atstovų konferencijos, projektą sulaikė, kad galėtų susitarti dėl vienodo teksto visoms Baltijos santarvės valstybėms.

Ši konferencija yra daugiau informacinio pobūdžio.

Galima laukti, kad Estija, Latvija ir Lietuva, suvienodinusios savo nuomonę dėl neutralumo įstatymo ir jo formulavimo, kiekviena pas save priims tokį įstatymą, o vėliau padarys tuo reikalų bendrą deklaraciją.

Šiam dalykui lemiamos reikšmės turės ir Baltijos užsienių reikalų ministerių konferencija.

Atgija nusiginklavimo konferencija

Jau buvo minėta, kad kai kurių didžvalstybių politikai esą sumanę iš karto sušaukti keturių konferenciją, o vėliau speciališką visos Europos valstybių konferenciją, kurioje būtų apsvarstyta dabartinė Europos padėtis ir pasirašytas visuotinės taikos paktas.

Tačiau toksai paktas neturės jokios reikšmės ir bus paprastas popiergalis, jei valstybės, vieną kitą lenkdamos, ir toliau ginkluosis. Taigi ryšium su tuo kilo sumanymas apriboti ginklavimasis.

Spaudos žiniomis, šiuo klausimu jau vedami diplomatų ir karo reikalų žinovų pasitarimai Londone, Paryžiuje, Berlyne ir Ryme. Vadinasi, galime vėl susilaukti savo metu pagarsėjusios visame pasaulyje nusiginklavimo konferencijos, kuri labai daug žadėjo, bet nieko nedavė. Greičiausiai bus taip ir dabar.

Baisi lėktuvo katastrofa Anglijoje

Naudojantis susisiekimui lėktuvais, tai vienur, tai kitur įvyksta šiurpulingų katastrofų, kurių metu nieks iš keleivių neišsigelbėja.

Viena iš tokių didelių katastrofų įvyko šio mėn. 4 dieną Anglijoje. Keleivinis lėktuvas, pakilęs nuo Jerso aerodromo, netrukus užsidegė ir sprogo. Sprogimo metu žuvo 16 žmonių.

Čekoslovakija sumažėjo trečdaliu

Kaip žinia, šiomis dienomis Vengrų kariuomenė užims paskutinius Čekoslovakijos miestus, kuriuos Vengrijai pripažino italai ir vokiečiai.

Užėmus Vengrijai jai pripažintus plotus, Čekoslovakija sumažėjo visu trečdaliu. Daugiausia gavo iš Čekoslovakijos *Vokietija* — 28.000 kv. klm. su 3.600.000 gyventojų, *Lenkija*—1050 kv. klm. su 280.000 gyventojų ir *Vengrija*—12.400 kv. klm. su 1.000.000 gyventojų.

Lietuvos ir Turkijos santykiai

Paskutiniais metais tarp Lietuvos ir Turkijos valstybių praplėsti santykiai. Abejų valstybių vadai daro visa, kad tie santykiai būtų ko geriausi. Tai parodoma nepaprastesnių įvykių proga. Pav., šiemet spalių 29 d. Turkijos nepriklausomybės šventės proga abejų valstybių prezidentai pasikeitė sveikinimo telegramomis. Lietuvos Prezidentas A. Smetona nusiuntė Turkijos Prezidentui Ghari Kamal Ataturkui tokią telegramą:

„Turkijos Respublikos paskelbimo sukaktuvių proga prašau Jūsų Ekscelencija priimti nuoširdžiausius sveikinimus ir karščiausius linkėjimus, kuriuos aš drauge su lietuvių tauta reiškia Turkijos gerovei ir Jūsų Ekscelencijos asmeninei laimei“.

Turkijos valstybės prezidentas atsakė tokia telegrama:

„Gyvai dėkoju Jūsų Ekscelencijai už Jūsų malonią sveikinimo telegramą ir prašau priimti karščiausius linkėjimus, kuriuos reiškiu Jūsų asmeninei laimei ir lietuvių tautos gerovei“.

— Spaudoje pasirodė žinių, kad buvęs Čekoslovakijos prezidentas Benešas būsiąs patrauktas teismo atsakomybėn už tai, kad neva kenkęs valstybės reikalams.

Lietuvos santykiai su Lenkija ir Vokietija

Skiaidomi šešėliai

Paskutiniu laiku Kauno spaudoje daugiau rašoma apie Lietuvos santykius su jos betarpiškais kaimynais — su Lenkija ir Vokietija. Tam duoda medžiagos neseniai šių valstybių atsakingų sluoksnių padaryti viešieji pareiškimai ir bendra tarptautinė būklė.

„Lietuvos Žinios“ aiškina, kodėl Lietuvos santykiai su Lenkija iki šiol nėra geri, sumini visą eilę neraminančių įvykių, kurį laiką skleistus visokius gandus, visa tai vadina šešėliais ir, pagaliau, rašo šitaip:

„Bet štai pasirodo Lenkijos telegramų agentūros „Pato“ komunikatas, kuriame ministeris Bekas stačiai nelauktu būdu — tvirtumu ir pabrėžimu — nuneigia gandus apie tariamą Lenkijos — Vokietijos susitarimą Lietuvos sąskaita: *Nėra jokios sutarties su Vokietija Lietuvai padalinti* – kategoriškai teigia p. Bekas. Be to, nemažiau tvirtai min. Bekas užtikrina Lietuvai taikingus Lenkijos ketinimus: „Mes norime palaikyti su lietuviais gerus kaimynystės santykius, pagrįstus gera valia, pagarba, teisėmis ir papročiais, priimtais tarptautiniams santykiams“.

Tai visai kas kita, negu tai, ką Lenkijos užsienių reikalų ministeris buvo pareiškęs normalių santykių užmezgimo dienomis.

Šis min. Beko pareiškimas reikia pažymėti kaip itin teigiamas reiškinys, ypač, kad Bekas ne tiktai patikina Lietuvai Lenkijos taikingumą, bet net stengiasi įrodyti, kad kitaip ir būti negali.

Be abejo, toks tvirtas pareiškimas yra ne tiktai teigiamai vertintinas, bet ir itin atžymėtinas. Toks pareiškimas yra aiškus ir sąmoningas tamsiųjų Lenkijos — Lietuvos santykiuose šešėlių, kurių, deja, yra nemaža, sklaidymas ir gero noro įrodymas taikai ir sugyvenimui“.

Vokiečių palankus nusiteikimas

Lietuvos ir Vokietijos politinius, ekonominius ir kultūrinius santykius apibūdina „Lietuvos Aidas“. Jo korespondentas iš Berlyno rašo šitaip:

„Trečiojo Reicho sostinėje lietuvį maloniai nuteikia tas faktas, jog jis platesnėse masėse ir įvairių partijos pareigūnų sluoksniuose gali konstatuoti pasitenkinimą gerais, korektiškais ir pastoviais santykiais tarp Lietuvos ir Vokietijos. Ypač palankiai tuose sluoksniuose sutinkamos žinios apie vis didėjantį pasikeitimą prekėmis tarp abiejų kraštų. Tarp kitko pažymėtina, jog vokiečių platieji sluoksniai su dideliu pamėgimu vartoja žemės ūkio produktus. Dėl gerų lietuvių vokiečių santykių reiškia džiaugsmą ir vokiečių eksportininkai, kurie su dideliu optimizmu žiūri į Lietuvos ekonominės būklės ateitį. Reicho sostinėje jų sutinkama nemaža. Jie turi su Lietuva nemaža prekybinių santykių, kuriuos jie tikisi vis labiau galėsią plėsti. Vienintelis tų sluoksnių pageidavimas: Lietuvos ir Vokietijos santykiai turėtų vis gerėti, nes tai galį išeiti tiktai į abiejų kraštų naudą.

Vokiečių visuomenės intelektualiniuose sluoksniuose spėjo jau susirasti ir žmonių, kurie gyvai interesuojasi Lietuvos kultūriniu ir politiniu gyvenimu. Ne vienas pasisako joje buvęs prieš dešimtį ar daugiau metų. Dažniausiai tie žmonės turi geriausių įspūdžių ir norų Lietuvos atžvilgiu. Jie mielai, progai pasitaikius, aplankytų tą kraštą, kuriame esama, pagal jų senas žinias — gardaus sviesto ir stambių kiaušinių... Užsienių diplomatų ir žurnalistų sluoksniuose lietuvių vokiečių santykių gerėjimas laikomas jau beveik tradiciniu. Iš tų sluoksnių lietuviui tenka neretai susilaukti sveikinančių pastabų bei pagyrimų abiejų kraštų vyriausybių atžvilgiu. *Lietuvių vokiečių santykių gerėjimas čia laikomas svarbiu elementu Rytų Europoje taikai stabilizuoti.*

Prie lietuvių vokiečių santykių gerėjimo sąvokos sustiprinimo ir jos išpopuliarinimo žymiai prisidėjo Reicho kanclerio Hitlerio iškilmingi pareiškimai, jog *Vokietija teritorinių reikalavimų Europoje nebeturinti.* Tat išsklaidė abejones tiems, kurie įvairių gandų suvedžiojami, ar — turėdami ypatingų tikslų — linkę tikėti vokiečių santykių gerėjimo pastovumu.

Iš kitos pusės, su dideliu pasitenkinimu sutinkami Lietuvos vyriausybės galvos patikrinimai, kad Lietuva Klaipėdos krašte ir toliau laikysis statuto ir ieškos priemonių santykiams tarp Lietuvos ir Vokietijos pagerinti. Vokiečių politiniuose sluoksniuose didelės reikšmės teikiama ir Lietuvos pasiuntinių užsienyje Kauno konferencijos nutarimams, kuriuose pabrėžiamas noras pagerinti santykius su Lietuvos tiesioginiais kaimynais. Lietuvos neutralumo idėja vokiečių politinių sluoksnių yra laikoma Lietuvos vidaus reikalu, tačiau ji nelaikoma priešinga Lietuvos ir Vokietijos santykių gerinimo idėjai.

Iš gerai painformuotų sluoksnių tenka patirti, kad *Reicho sporto vadovybė nutarė artimiausiu laiku užmegsti glaudesnius santykius su Lietuvos sporto vadovybe.* Platesniuose vokiečių sporto sluoksniuose šios pastangos labai sveikinamos. Žiemą prasidėjęs sportinis lenktyniavimas tarp abiejų kraštų sportininkų, ateinančią vasarą galės įeiti į normalaus bendradarbiavimo vėžes. Reicho sporto vadovybė jau dabar nustato programą sekančio sezono lenktyniavimui su užsieniu.

Girdėti taip pat, kad ir meno srityje ruošiamasi tarp abiejų kraštų užmegsti artimesnių ryšių. Nors reikalas tebėra dar užuomazgoje, bet kai kurių žmonių pastangos šia linkme gan aiškiai pasireiškia. Pažymėtinas čia palankus tam reikalui vokiečių menui vadovaujančių sluoksnių pritarimas.

Vis tuo pačiu reikalu

Kaip žinia, Vilniaus Apygardos Mokyklų Kuratorija yra išleidusi parėdymą, kad į Vytauto D. gimnaziją galėsią įstoti tik tie kandidatai, kurie pristatysią įrodymą, jog esą lietuviai. Tokį įrodymą-pažymėjimą jie turį išgauti iš valsčiaus ar miesto savivaldybių įstaigų. Mūsų spaudoje ne kartą buvo įrodyta, kad toks Mokyklų Kuratorijos parėdymas esąs priešingas veikiantiems įstatymams. Mūsų spaudai talkon kai kada ateina ir pačios valdžios įstaigos, pav., Gervėčių valsčiaus įstaiga ir Vilniaus miesto magistratas prieš pora metų, o šiuo metu ir viena storastija. Štai to įdomaus dokumento nuorašas.

Ašmenos Apskrities Storastija
Nr. B. 34—32, Ašmena, 1938 m. rugsėjo 8 d.

Ponui Biaigai Pranciškui,
gyvenančiam Dieveniškyje,
Ašmenos gatvelėje Nr. 14.

Ryšium su tamstos š. m. liepos mėn. 19 d. prašymu išduoti pažymėjimą, kad Tamsta esi lietuvis, Storastija praneša, jog tas prašymas, remiantis L. R. Prezidento 1928. III. 22 d. parėdymo apie administracinę eigą 71 art. (Dz. U. R. P. Nr. 36 poz. 341), nutarta nepatenkinti dėl teisiško pagrindo stokos meritoriniam išsprendimui reikalo, apie kurį kalbama prašyme.

Už Apskrities Storastą
(—) H. Silvestravičius
einąs apskrities vicestorastos pareigas.

Šia proga tenka dar pastebėti, kad Biaigai prisėjo kelis kartus klabenti duris ne vien storastijoje, bet ir valsčiaus įstaigoje Dieveniškyje, ir kad storastija buvo reikalavusi pristatyti pažymėjimą iš vietos klebono, jog jis, Biaiga, esąs lietuvis. Tai tik rodo, kad storastija, duodama Biaigai neigiamą atsakymą, rimtai apsvarstė savo žodžius.

Biaiga, kaip sužinojome, rengiasi kreiptis Vilniaus vaivadijos įstaigon ir prašyti paveikti storastiją, kad ši nesipriešintų patenkinti prašymą. Kai sužinosime Vaivadijos įstaigos atsakymą, pranešime ir skaitytojams.

Mūsų krašto lietuviškos kultūros klausimu

Žinome, kad gyvenimas vietoje nestovi, bet pašėlusiu greičiu lekia priekin. Ypač tokiu dinamiškumu pasižymi gyvenamasis momentas. Kas nedaro pažangos, tūpčioja vietoje, gali būti gyvenimo parblokštas. Aišku, kitoks yra to greičio tempas Vakarų Europoje, kitoks mūsų krašte, nelygu mieste ir kaime.

Ar žymu mūsų kaime kultūros pažanga? Taip, mūsų kaimas per pastarąjį dvidešimtmetį padarė didelį šuolį kultūros, tautinio susipratimo bei ekonominėje srityje. Pastaruoju metu tačiau dėl žinomų priežasčių ši kultūros žygiuotė yra žymiai lėtesnė, o vietomis ir visai sustojo. Ir ne tik sustojo, bet kai kur žymu jau ir kultūros nykimo pėdsakai, atseit atžanga, regresas. Mat, griovimo darbas yra lengvesnis, vyksta sparčiau, negu kūrimo darbas. Kas mūsų visuomenės pastangomis buvo kuriama keliolika metų, tas gali būti nugriauta per kelerius metus. Kultūringesnės, daugiau susipratusios vietos ir toliau daro pažangą, traukimasis atgal pastebimas tik atsilikusiose. Prisižiūrėkime tam arčiau; spręskime, kodėl taip yra.

Kultūros pažanga ir jos nykimas, atžanga, progresas ir regresas yra priešingos sąvokos, tačiau neatskiriamos. Jeigu yra jėgos, kurios kultūrą kelia, tai atsiranda ir ją slopinančios jėgos, prieš-jėgos, kultūros stabdys. Pigesnė, menkesnės rūšies prekė išstumia iš rinkos aukštesnės rūšies prekę. Piktžolės dažnai nustelbia gerus augalus. Lygiai gyvenime primityviškos, prastesnės formos nurungia aukštesnes, kultūringesnes. Ir tik nuolatinis budėjimas, skatinančio veiksnio buvimas gali būti pažangos laidas. Žmogus, paliktas sau, eina mažiausio pasipriešinimo linkme, pakrypsta vėl į primityviškumą. Klasišku pavyzdžiu čia gali būti grįžtamasis analfabetizmas: žmogus, mokyklos suole išmokęs skaityti ir rašyti, paskui, paliktas sau, neturėdamas reikalo su spausdintu bei rašytu žodžiu, per kelerius metus visai užmiršta skaityti ir rašyti, ir nieku nesiskiria nuo eilinio nieko nesimokiusio analfabeto. Panašiai vyksta ir kitose gyvenimo srityse.

Pavyzdžiui, nelietuvių kalba, prastesnės prekės teise, plinta mažiau kultūringose lietuvių gyvenamose vietose. Lygiagrečiai iš kaimo gauname aliarmuojančių žinių apie kultūrinių formų nykimą. Atgijo kortos, degtinė, mušeikos ir kiti blogi įpročiai. Mažiau domimasi kultūriniais reikalais. Grįžtama prie primityvesnių formų, pagaliau, pastebimas ir suchamėjimas. Ir juo toliau, juo labiau chamizmo bangos įsisiūbuoja. Aišku, ne visur taip yra. Kultūringesnės, daugiau susipratusios vietos, kaip sakyta, ir toliau daro pažangą.

Neseniai mūsų krašte savų organizacijų, švietimo įstaigų, žymi dalis kultūrinio darbo sukrauta mūsų spaudai. Tą darbą mūsų spauda atlieka sėkmingai. Tačiau visko aprėpti ji neišgali. Spauda daug gali tik kultūringesnėse vietose. Atsilikusiose vietose daugiau reikšmės įgauna gyvasai žodis.

Kai visas pasaulis, lenktyniuodamas, šuoliais skrieja kultūros, pažangos keliais, mes tose lenktynėse ne dėl savo kaltės, deja, galima sakyti, kaip ir nedalyvaujame.

P. K.

Ar esi išsirašęs laikraštį „Aidą“?

DRAS MARTYNAS YČAS. 16)

ATSIMINIMAI

Nepriklausomybės keliais

Vokiečiams Lietuvą užėmus, mes patys tapome lyg ir emigrantais. Lietuvos vyrų laisvas nuomonių reiškimas virto dar mažiau įmanomas, negu prie rusų. Dabar jau buvo atėjusi Amerikos lietuvių, užsieninių apskritai, ir mūsų, po visą Rusiją išsisklaidžiusių, eilė.

Šiek tiek susiorganizavę, aptvarkę šelpimo reikalus, pristeigę mokyklų, prieglaudų, sukūrę didesnėse vietose šelpimo Draugijos skyrius, sustiprinę patį Centrą pakviestais atsakomingais darbuotojais, nutarėme ieškoti kelių su okupuotos Lietuvos organizacijomis ar paskirais žmonėmis susisiekti.

Kelias buvo tiktai vienas: Skandinavija—Švedija arba Danija. Pasirinkome pirmąją. Viena, ji buvo mums artimesnė, antra, Danija per savo karališkąją šeimą susirišusi su Rusija. Reikalui esant išplėsti nelegalų politinį darbą, siekiant nepriklausomybės, bijota, kad Rusijos įtaka galinti pasireikšti stipriau Danijoje ir mūsų darbą sutrukdyti. Kaip tik tuo metu J. Gabrys, kuris jau buvo pargrįžęs iš kelionės po Amerikos lietuvius, atsiliepė į mūsų atsišaukimą sušaukti konferenciją, nurodydamas, kad Londone surinkti lietuvių konferenciją būtų nepatogu ir pavojinga. Anglų vyriausybė negalėtų pakęsti konferencijos, kuri svarstytų reikalus, nukreiptus prieš Rusiją, antra, ji neduos leidimo įvažiuoti iš neutralių valstybių delegatams. Todėl jis pasiūlė mums Stockholmą. Pasižadėjo atvykti pats ir užtikrino mums kelių iš Amerikos delegatų dalyvavimą. Laukėme iš jo galutinio datos nustatymo.

Gavę telegramą, kad jau „Garliava“ — kaip jis save titulavo — su kitais delegatais atvykęs ir laukiąs mūsų Stockholme. Stasys Šilingas ir aš nuvykome į šį puikų miestą. Ne be reikalo jis šiaurės Venecija vadinamas! Iš tiesų, tai Švedų papuošalas. Tiek šimtmečių augęs, vystęsis, puošęsis, dabar, eidamas drauge su civilizacijos progresu, virtęs moderniškiausiu miestu, kuris savyje sukoncentravo ir išlaikė kiekvienos epochos pradus — stilių architektūroje. Lankant senojo miesto dalį, rodosi, kad esi architektūros muziejuje, kur tyčia surinkti senovės pastatai su savo įvairia ornamentika...

Švedų tauta, sena tauta, su savo aukštai išvystyta kultūra, gana tobula visuomenės tvarka, mokyklų sistema ir plačiai išsišakojusia pramone.

Jos politinė lygsvara, nusistovėjusi tvarka, gali būti pavyzdžiu kiekvienai moderninei valstybei.

Senas Stockholmo miestas turi plačią autonomiją, ir jos miesto burmistras yra po karaliaus pirmas asmuo, kuris renkamas iki gyvos galvos.

Mus pasitiko J. Gabrys su pundu švedų laikraščių, kur buvo keli straipsniai apie Lietuvą. Susipažinę su jų turiniu, nustebome. J. Gabrys pasakojo, kad Lietuva tikisi po karo gauti nepriklausomybę. Jos gyventojų skaičius esąs 15 milijonų, o sienos siekiančios Minsko, Smolensko, Mohilevo ir Kijevo.

Mes abu smarkiai puolėme J. Gabrį už tokį perdėtų žinių teikimą spaudai.

— Jeigu mes pasiskelbsime tauta su 3.000.000, mūsų niekas nepripažins, o mes turime istorines ribas. 15.000.000 valstybė — tai jau yra tokia, su kuria reikia visiems skaitytis. Susimildami, tik netaisykite kas paskelbta, — maldavo jis mus.

Žinoma, netaisėme. Negi pradėsi pirmą lietuvių pasirodymą Stockholme demonstravimu mūsų polemikos švedų spaudoje!

J. Gabrys mums suteikė žinių ir apibūdino Amerikos lietuvių veikimą nuo karo pradžios. Jis karo skelbimo metu lankėsi pas tenykščius lietuvius sukun. M. Gustaičiu ir dalyvavo amerikiečių seimuose bei organizavo Tautos Tarybą.

Mes jį painformavome, kas daroma Rusijoje lietuvių Centro Komiteto bei kitų organizacijų. Didelio susirūpinimo mums buvo dėl Amerikos lietuvių vaidų bei kivirčų. Mums norėjosi, kad jie šiuo sunkiu ir kritiškiausiu mūsų tautai momentu daugiau laikytųsi vienybės ir vieningai dirbtų, padėdami nukentėjusiai dėl karo savo Tėvynei. Posėdžiavę trejetą dienų ir trumpai suformulavę, kas buvo tartasi, surašėme pirmosios lietuvių konferencijos Stockholme nutarimus ir rezoliucijos pavidale paleidome į pasaulį.

Liko dar mums suorganizuoti susisiekimą su mūsų draugais, likusiais okupuotoje Lietuvoje, ir išaiškinti galimumus teikti jiems pagalbą.

Dėl belaisvių, karo imtinių, šelpimo suėjome į kontaktą su ispanų pasiuntiniu, kuris pasižadėjo esančiais vokiečių liogeriuose lietuviais rūpintis ir mums tarpininkauti. Švedų Raudonasis Kryžius taip pat pasižadėjo jiems reikale padėti. Liko pačios Lietuvos reikalai.

Priėjome nuomonės, kad reikią suorganizuoti Švedų-Lietuvių šelpimo komitetą.

J. Gabrys pasiūlė pakviesti pirmininku Stockholmo burmistrą, žinomą politiką, parlamento narį, socialdemokratą Carlą Lindhageną. J. Gabrys jau pas jį buvęs su vizitu, kadangi turėjęs iš jo draugų rekomendacijų.

Mes, žinoma, su džiaugsmu priėmėme šį pasiūlymą ir telefonu gavome paskyrimą pas p. Lindhageną. Nuvykome pas jį į senąjį rotušės rūmą.

Priėmė mus labai maloniai jau senyvas vyras, ramaus būdo, tylaus temperamento. Atidžiai išklausė mūsų paaiškinimų ir, neilgai galvojęs, davė savo principinį sutikimą būti renkamu Švedų-Lietuvių komiteto pirmininku.

Lindhagenas sudarė čia pat kelių kviestinių asmenų sąrašą ir pats apsiėmė juos sukviesti. Mes išsiskyrėme, kad rytojaus dieną pas mus, Grand Hotel viešbutyje, susitiktume pietauti ir drauge eitume pas jį į rotušę komiteto sudaryti.

Per pietus jis papasakojo, jog grafaitė Ledochowska, jezuitų ordino vado sesuo, buvusi pas jį atėjusi ir įkalbinėjusi, kad nesutiktų būti Švedų-Lietuvių komiteto pirmininku. Prašiusi geriau Švedų-Lenkų komitetui pirmininkauti. Jis tačiau davęs neigiamą atsakymą, nurodydamas, jog sykį davęs lietuviams žodį, dabar nebegalįs mainyti.

Tikrai, susirinko keli nariai. Švedų papročiu Lindhagenas sudavė tris kartus mediniu plaktuku į stalą ir paskelbė „Svenska-Litauska komite gebildet“.

Švedų-Lietuvių komitetą sukūrus, burmistras Carl Lindhagenas sukvietė pas save gerą būrį svečių, norėdamas arčiau supažindinti švedus su lietuvių atstovais.

(B. d.)

Dėl visuomeninio vadovavimo

Visuomenė yra žmonių junginys, pasireiškiąs tam tikrais savitarpio santykiais. Vieni santykiai yra grynai atsitiktiniai, kiti planingai, taigi ir sąmoningai sudaromi. Šios antrosios rūšies santykiai pasireiškia arba konkrečiomis organizacinėmis formomis arba bent kuo nors panašiu. Juo didesnis yra visuomenės organizacingumas, juo ji yra tobulesnė, kaipo visuomeninis junginys. Ką gi reiškia organizacingumas? Jis reiškia tam tikrą tvarkingumą ir santykių suderinimą, o tai ir yra reikalinga tam, kad visuomenė bendromis pajėgomis galėtų vykdyti savo uždavinius.

Taigi jei visuomenėje yra tam tikras tvarkingumas, tai reiškia, kad vieni reikalai yra labiau, kiti mažiau svarbūs; taip pat ir žmonės, imant pavieniui ar organizacijomis bei sluoksniais, atlieka labiau ar mažiau svarbias pareigas.

Mūsų visuomenėje yra du pagrindiniai sluoksniai, kurių vieną paprastai vadiname *inteligentija*, antrą — *liaudimi*. Dėl tikslumo reikia pasakyti, kad turime tik valstietišką liaudį, darbininkų dar neturime. Taigi mūsų visuomenės likimas pareis nuo to, kaip šiedu pagrindiniai sluoksniai — inteligentija ir liaudis — sugebės bendrauti, kaip sugebės suderinti savo santykius. Reikia pažymėti, kad šia kryptimi eina visos mūsų inteligentijos pastangos. Tiesa, tos pastangos nevisur rado tinkamą supratimą.

Blogiausia tačiau, kad mūsų visuomenėje randasi žmonių, kurie norėtų kaip tik sukelti liaudyje nepasitikėjimą savais inteligentais. Skleidžia prasimanymus, esą inteligentija nepažįstanti savo liaudies, nesuprantanti jos reikalų. Inteligentijai esą svarbiausi jos pačios, dažniausiai grynai materijaliniai reikalai.

Suprantama, ko tokių žinių autoriai siekia. Jie, mat, patys pasišovę, kaipo tariamieji liaudies užtarėjai, norėtų, kad liaudis jais pasitikėtų, nes jie neva geriausiai supranta ir atjaučią liaudies reikalus. Tačiau iš tikrųjų liaudies nepažįsta kaip tik tie žmonės, kurie skleidža panašius prasimanymus. Tie žmonės yra miesčioniškos kultūros, kurie gali būti geri demagogai, bet ne tikrieji liaudies užtarėjai. Jiems rūpi visai kitokie reikalai ir jie norėtų (greičiausia pagal tariamųjų svieto lygintojų vadų nurodymus) pavilioti liaudį savo pusėn, o dabartinė padėtis, kada inteligentai, išėję iš kaimo, užtaria liaudį ir visur stengiasi jai padėti, — aniems svieto lygintojams, labai nepatinka. Jie nori viską suardyti, sugriauti, išnaikinti ir pašiepti. Jų tokia „politika“: juo blogiau, juo geriau. Tai didžiausios netvarkos šalininkai. Mūsų kaimas tokių „užtarėjų“ turėtų saugotis.

Siekdami savo tikslų, tie kaimo žmonių „užtarėjai“ prikiša inteligentijai norą vadovauti liaudžiai.

Štai žiūrėkite jie nori būti vadais. O vadizmas arba diktatūra — tai biaurus dalykas. Todėl reikią su juo kovoti, nors patys gerai žino, kad niekur nėra tokios baisios ir žiaurios diktatūros, kaip „ten“ (taip, taip, gerai įspėjote — ten). Mūsų liaudžiai esą nereikia jokio vadovavimo. O argi nebūtų vadovavimas, jeigu jie liaudį vestų, ten kur jie nori? Argi tai ne demagogija? Paprastą vadovavimą, kuris visuomeniame gyvenime visada pasitaiko, vadina vadizmu. Kaip materialistinių pažiūrų žmonės, jie, tur būt, žino ar bent turėtų žinoti, kad visuomenėje visada pasireiškia tam tikras vadovavimas; tuo gi kaip tik pagrįstas visuomenės santykių ir reikalų tvarkingumas. Apie šiuo metu įsivyraujantį politinį vadizmą galima ir šiaip ir taip kalbėti, bet šiaip jau vadovavimas yra grynai visuomeninis. Todėl nėra ko stebėtis, kad jis pasireiškia ir mūsų visuomenėje. O apie jį šiuo metu gal daugiau kalbama ir rašoma todėl, kad nesant organizavimosi galimybių norima bent gvildenant liaudies ir inteligentijos santykius bei paskirtai išlaikyti vienų ir antrų bendradarbiavimą.

Taigi mūsų liaudis dabar, kada tarp jos ir inteligentijos neįmanomi glaudūs ir tiesioginiai ryšiai, kaip kad seniau buvo, — turi labai saugotis svetimos propagandos.

Lk.

„Nešdinkis tamsta“

Edvardo Benešo tragedija

Visi žinome, kad praėjusio mėnesio pradžioje atsisakė nuo pareigų Čekoslovakijos prezidentas dras Edvardas Benešas. Benešo atsisakymas nuo prezidento buvo tai nepaprastas politinis įvykis Europoje. Kad kartais prezidentai arba ir karaliai priverčiami atsisakyti, tai nieko nuostabaus; įstorijoje tokių įvykių būta nemaža. Prezidentų ar karalių atsisakymai kartais praeina ramiai, kartais labai dramatiškai. Tai pareina nuo daugelio aplinkybių.

Tačiau prezidento Benešo atsisakymas yra tur būt dramatiškiausias ir skaudžiausias. Gerai visi žinome, kad Benešas, šalia Masaryko, buvo stipriausias Čekoslovakijos valstybės kūrėjas, organizatorius. Tokiai idėjai atsidavęs Benešas daug darbavosi prieš karą, o karo metu dirbo užsienyje, kaipo *emigrantas*. Todėl visiškai suprantama, kad atstačius Čekoslovakijos valstybę, jos priešakyje tauta pastatė Masaryką, o užsienio politikos vairą atidavė į Benešo rankas.

Tvarkydamas užsienio politikos reikalus, Benešas ilgainiui tarptautinėje arenoje tapo stambi figūra ir politikos gyvenime vaidino svarbią rolę. Savaime aišku, kad visi Benešo laimėjimai užsienyje tuo pačiu buvo Čekoslovakijos laimėjimai, kuriais čekai turėjo pagrindo ir džiaugtis ir didžiuotis. Prezidentas Masarykas, įvertindamas Benešą, kaipo nepaprastą valstybės vyrą, patarė jį išrinkti prezidentu.

Čekoslovakija buvo tikra, kad jos gyvenimo vairas yra prityrusiose rankose. Tačiau kaip daugelis kitų politikų, taip ir Benešas nenumatė besiartinančių atamainų, neįvertino vokiečių galybės augimo. Ir kai ši galybė visa savo dinamika užgulė Čekoslovakiją, Benešas pasijuto ant bedugnės kranto, pasijuto ne valstybės vairuotojas, bet trukdytojas. Aišku, tai ne Benešo kaltė, kad jis negalėjo išsaugoti to, ką savo rankomis sukūrė. Bet negalėjo toliau gyventi savo rūmų griuvėsiuose.

Turėjo ne tik pasitraukti nuo prezidento pareigų, bet buvo priverstas išvažiuoti iš Čekoslovakijos, kaipo... *emigrantas*.

Dabar kai kurie laikraščiai praneša, kaip atrodė lemiamas ministerių kabineto posėdis, kuriame dalyvavo ne tik ministeriai, bet ir partijų vadai; dalyvavo ir prezidentas Benešas. Kol nepasakė, kad atsisako, visi jau žemai lenkėsi, o kai išgirdo abdikacijos žodžius, kai kurie pradėjo šaukti „Nešdinkis iš čia“.

Dras Benešas ilgoje kalboje sujaudintas mėgino teisintis, mėgino įrodinėti, kad jis padarė viską, ką galėjo, kad tarnavo tėvynei, kaip mokėdamas.

Tačiau teisinimasis nieko nepadėjo ir Benešas iš Čekoslovakijos turėjo išvažiuoti, kaipo... *emigrantas*. Didžiojo karo metu bėgo iš Austro-Vengrijos, kaipo emigrantas, daugeliui metų praėjus išvyko, kaipo *emigrantas* iš savo paties suorganizuotos valstybės.

Štai kame glūdi didelė prezidento Benešo tragedija.

z.

Keista privilegija

Kai pasibaigia mokslo metai, ištisa eilė jaunuolių, laimingai baigusių vidurinę mokyklą, ima klabenti aukštosios mokyklos duris. Bet čia juo toliau, juo mažiau atvirų durų. Gimnazijos atestatas, kuris turi atverti duris kiekvienam kandidatui į aukšąją mokyklą, pamaži tampa fikcija. Kur eini, vis uždaryta, kitur vos tik praverta, o kai kur įėjimas taip užpleškintas ir devyniais raktais užrakintas, kad net patys didieji mokslo stipruoliai negali prasiveržti. „Pašaliniams“ asmenims į tokius rūmus, kurių durys stipriai užšautos, įeiti neįmanoma. Ten gali pakliūti nebent tiktai žmonės su protekcijojomis, žymesnių asmenų užtariami. Dėl to visa eilė vadinamųjų praktiškų mokslų labai sunku pasiekti. Medicina, agronomija, politechnika ir kiti aukštosios mokyklos skyriai maturistams labai propaguojami. Bet kada priseina į juos įstoti, atsiranda daugybė sunkumų. Į visų šitų skyrių vos pravertas dureles tik dešimtam pačiam stipriajam pavyksta įsisprausti. O kiti, irgi labai mokslūs ir darbštūs vyrai, su gražiais pažymiais atestatuose turi nuo nelemtųjų durų atstumti pasitraukti. Slankioja jie tuomet kaip šešėliai nuo vienos mokyklos prie kitos ir niekur negauna įstoti. Visur jau vėlu, visur užimta, negalima. Lauksi kitų metų, mėginsi kitą kartą pakliūti į laimingųjų eiles, nestosi niekur, tai metams praėjus, neturėsi moralybės liudijimo, to keistu vardu pavadinto dokumentėlio, kuris reiškia politinę piliečio ištikimybę, be kurio neįmanomos jokios studijos.

Ir taip jau nuo pirmųjų metų jauna, stipri ir gaji jėga pamaži nyksta. Toks nykimas yra žalingas visuomenei, valstybei ir visų pirma tai pačiai jaunajai asmenybei, iš kurios visi ir visuomet yra linkę daug gero laukti, kurią vadina „visuomenės žiedu“, „ateitimi“, „gražiu rytojumi“ ir kitais maloniais vardais. Tuo pačiu laiku, kai visai eilei gabiųjų ir vertingųjų jaunuolių sudaromos sunkiausios sąlygos įstoti, pavyzdžiui, į mediciną, visų gydytojų vaikai, turi nepaprastas privilegijas: jie lengvai priimami į medicinos skyrių, nors nevisi yra pakankamai gabūs ir tikę šiai mokslo šakai studijuoti.

Taip esą dabar visuose (?) universitetuose ir taip buvę prieš Didįjį karą. Gydytojų vaikams, studijantiems medicinos studijuoti, visuomet buvę ir būsią tam tikrų lengvatų.

Keista ir nesuprantama privilegija.

Iš gyvenimo praktikos žinome, kad gabaus ir talentingo tėvo vaikai nevisuomet į tėvus nusidavę. Gero ūkininko sūnus dažnai niekais paleidžia visą tėvo turtą, nemoka ir nenori ūkininkauti. Gero monarcho, išmintingo diplomato sūnūs dažnai visai netinka sostui ir ministerio portfeliui. Ir geriausios sąlygos, patogiausios privilegijos nepadaro iš jų gerų savo gašaukimo specialistų, jeigu jie gimdami neatsineš šian pasaulin gabumų ir darbštumo.

Kur kur bet jau moksle privilegijos visai netikęs dalykas.

Dvidešimtojo amžiaus demokratijos laikais šitokiai privilegijai neturėtų būti vietos.

Mokslo ir įvairių specialybių monopolis turi atitekti prigimties išrinktiesiems, gabiesiems ir darbštiesiems. Kraujo ryšiai ir giminingumas čia nieko neturėtų reikšti. Juk kiekvienai visuomenei ir valstybei rūpi, be abejo, turėti visų pirma gerų specialistų.

Ši privilegija skriaudžia visus piliečius, bet daugiausia mažumas, kurioms dar labiau nei kam kitam užkirstas kelias į visokias įstaigas. Jeigu iš visų piliečių reikalaujama pareigų, tai reikia duoti ir teisių, o ypač reikėtų panaikinti pasenusias ir netikusias privilegijas mokslo srityje, privilegijas, dėl kurių kenčia jaunieji inteligentai, jų tėvai ir visa visuomenė.

Akivara.

KORESPONDENCIJOS

Švenčionys. *Kristui Karaliui akademija.* Kan. dekano J. Dubiečio rūpesčiu šio mėn. 1 dieną uždarytos „Ryto“ d-jos salėje buvo surengta religinė akademija. Kun. dek. Dubietis, atidarydamas akademiją, pasakė kalbą, kurioje apibūdino Kristaus Karaliaus šventės reikšmę. Apie Katalikiškąją Akciją skaitė paskaitą Povilas Galickas, o apie Kristų Karalių mūsų visuomenėje — Vytautas Martinkėnas. Po to karžygiai padeklamavo keletą religinių eilėraščių, o Mikuckio vedamas bažnytinis choras pagiedojo kelias giesmes.

P.

Plikiai, Lydos apskr. *Švietimo reikalai.* Šių mokslo metų pradžioje panaikinta buvo vietos valstybinė pradžios mokykla. Plikių kaimo vaikai dabar turi lankyti Magūnų mokyklą, kuri yra už 2 kilometrų.

Prieš pradedant šiuos mokslo metus tėvai nusiuntė Lydos apskrities pradžios mokyklų inspektoriui prašymą, kad jų vaikai Magūnų mokykloje būtų mokinami ir lietuviškai, taip pat kad lietuviškai būtų mokinami tikybos. Į tą prašymą tėvai iki šiol dar nėra gavę jokio atsakymo.

Tuo tarpu Magūnų mokyklos mokytojas Mudzevičius ir toliau lietuvių kalbos nemokina. Vaikai nusiskundžia, kad jis mokykloje jiems ir kalbėtis savo tarpe lietuviškai neleidžia.

Dabar tėvai pasiryžę yra savo vaikus lietuviškai pamokyti namie, kai jie sugrįžta iš mokyklos.

Tėvas.

Lynažeris, Viln.-Trakų apskr. *Vėlai gauna laikraščius.* Lynažeriečiai išsirašo vien lietuviškąją spaudą. Dabar vietos 35 ūkininkams ateina 17 egz. „Aido“, 4 egz. „Viln. Žodžio“, 3 egz. „Viln. Aušros“, 6 egz. „Saleziečių Žinių“ ir kartais ateina keli egzemplioriai vienkartinių leidinių. Vienas kitas prenumeruoja ir Amerikos lietuvių laikraščius, bet, deja, tuos gauna tik porą kartų metuose...

Vilniaus lietuviškus laikraščius per Kaniavos paštą lynažeriečiai gauna labai pavėluotai, pavyzdžiui: šeštadienio „Aidą“ gauna kitos savaitės trečiadienį, antradienio — penktadienį, ketvirtadienio — vėl kitos savaitės pirmadienį. Laikraščius nešioja pašto laiškanešiai.

Dabar laisvu šventadienių laiku lynažeriečiai užsiima sportu. Jau treti metai, kai čia žaidžiama tinkliniu. Neseniai jie rungėsi su Krioklio-Šumos tinklininkais ir juos nugalėjo (3 : 0).

To paties sporto imasi ne vien vyrai, bet ir merginos. Anksčiau, kai jos nesisportuodavo, vietos sportininkai jas pašiepdavo, sakydami: „Bobos ne tam sutvertos“. Dabar jau negali taip pasakyti. Dabar jau vyrų tarpe yra tokių, kurie liko „bobomis“ ir šventadieniais, užuot ėmęsi už sviedinio, sėdi patvoriuose arba karčiamoje butelius tuština.

Aza.

Rudnia. Viln.-Trakų apskr. *Keičiama bažnytinių pamaldų tvarka.* Šių metų Visų Šventųjų šventėje Rudnios bažnyčioje pamaldos turėjo būti lietuviškos, todėl tą dieną į bažnyčią buvo atėję daug lietuvių parapijiečių. Tačiau tą dieną lietuviškų pamaldų jau nebuvo. Vietos klebonas kun. Raupelis padarė taip, kad tą dieną giedojimai ir pamokslas buvo vien lenkų kalba. Kieno įsakymu šitaip buvo padaryta, — jis nepasakė.

Lietuviai parapijiečiai, pamaldoms dar nepasibaigus, iš bažnyčios išėjo. Kun. Raupelis lenkišką pamokslą sakė vos keliems asmenims.

Spalių 30 d. kun. Raupelis per lietuvišką pamokslą smarkiai išbarė tuos, kurie neima į rankas bažnyčioje dalijamų laikraščio „Tygodnik Katolicki“ ir lapelių „Nauka wiary i obyczajów“, o ima tik Vilniuje leidžiamą „Vilniaus Aušrą“. Kun. R. taip pasakė: „Jūs kvailiai, argi šitie katalikiški lapeliai padarys jus lenkais. Nebūkite kvaili ir neklausykite įvairių agitatorių ir bolševikų. Varykite juos iš savo namų ir sodžių“. Tai išgirdę lietuviai inteligentai ir bažnyčios išėjo. Kun. R. už tai juos išvadino piemenimis ir bedieviais.

Šiemet pavasarį Rudnios parapijos žmonės yra parašę dvasinei vyriausybei prieš kun. R. skundą. Ryšium su tuo spalių 28 d. Eišiškėse buvo ištardyti kun. R. ir keli liudytojai. Tardė dekanas Močulskis. Kokie bus to tardymo vaisiai, parodys netolima ateitis.

Rudniškis.

Kalesnykai, Lydos apskr. *Teiravosi apie kryžių.* Čia neseniai buvo pastatytas ir pašventintas kryžius. Šiomis dienomis čia buvo atvažiavęs iš Eišiškių policininkas, kuris teiravosi, kas tą kryžių statė, kas jį dirbo, kas už jį pinigus mokėjo ir kuriam tikslui jis kryžkelėje pastatytas.

Žmonės jam paaiškino, kad kryžių statė visas kaimas savo lėšomis; kryžkelėje pastatė todėl, kad kaimą saugotų nuo piktų „dvasių“ ir visokių nelaimių.

Policininkas, surinkęs tas žinias, išvažiavo.

Jonas.

Kriviliai, Viln.-Trakų apskr. *Piršo ūkio skyrių.* Neseniai į Krivilius buvo atvažiavęs apskrities seimelio agronomas, kuris sušaukė viso kaimo ūkininkus ir ragino juos dėtis į kažkokios nelietuviškos ūkio draugijos skyrių. Ūkininkams, kurie įsirašytų, žadėjo duoti visokių mašinų, sakė brangiau būsią supirkinėjami jų javai ir būsianti teikiama kitokia parama.

Ūkininkai agronomui pasakė, kad jie turėjo Lietuvių Ūkio Draugijos skyrių, bet jį apskrities storasta uždarė, taigi, esą, ar ne būsiąs uždarytas ir šis jiems peršamas skyrius. Agronomas tuomet mėgino aiškinti, esą Liet. Ūkio Draugijos skyrius uždarytas todėl, kad Liet. Ūkio Draugija variusi politiką, o šiame skyriuje esą nieks nepolitikuosiąs ir skyrius galėsiąs veikti visą laiką.

Tačiau į peršamąjį skyrių neįsirašė nė vienas vietos ūkininkas. Agronomas išvažiavo nepatenkintas.

Jonas.

Dieveniškės, Ašmenos apskr. *Užmirštos kapinės.* Netoli Dieveniškių miestelio yra visos parapijos kapinės Jos yra visų užmirštos: neaptvertos, neprižiūrimos. Vietos kunigas klebonas, matyti, jomis taip pat nesirūpina.

Šiomis dienomis Dieveniškių kapinėse Martynas Mickevičius pastatė ant savo tėvo kapo betoninį paminklą su tokiu užrašu: „A. a. Tamošius Mickevičius 65 m. amžiaus. Lai jam bus lengva žemelė. Sūnus. 1938—X. 29 d.“

Tai bene vienintelis su lietuvišku užrašu paminklas. O tuo tarpu beveik visa Dieveniškių parapija yra lietuvių gyvenama. Argi ir kiti negalėtų panašiai pagerbti savo mirusiuosius?

Kaip jau buvo „Aide“ rašyta, Žižmų kaimo lietuviai gyventojai St. Šilabritas, Marytė Šanžartaitė ir Liudvikas Gaidys buvo nusiuntę Vilniaus pašto direktoriui skundą, kad Dieveniškių pašto įstaiga jiems neatiduoda iš Vilniaus siunčiamų lietuviškų laikraščių. Pagaliau, praėjusio mėnesio 25 d. Dieveniškių pašto viršininkas pareikalavo iš šių asmenų pareiškimų, nuo kurio laiko jie negaudavo laikraščių.

Matyti, Dieveniškio pašte ledai jau pralaužti, nes jau kas reikalauna, tas ir gauna. Tik dabar pašto viršininko padėjėjas Žibartas vis įkalbinėja, kad vietoj lietuviškų išsirašytų lenkiškus laikraščius.

Vietinis.

Punskas. *Pagerbė mirusiuosius.* Vėlinių dienos išvakarėse Punsko ir apylinkės lietuviai gyventojai buvo nuėję į kapines pagerbti ten mirusiųjų artimųjų. Ant žymesniųjų lietuvių kapų buvo giedamos lietuviškos giesmės ir tautos himnas. Kapai buvo papuošti gėlėmis ir žvakių šviesa.

Vėlinių dieną į kapines buvo nueita su procesija, jos dalyviai giedojo lietuviškas giesmes.

Pažymėtina, kad dar prieš dvejus metus čia nieks kapinių nelankė ir kapai nebuvo puošiami nei gėlėmis, nei žvakių šviesa.

Ąžuolynas.

KRONIKA

Išnaudokite pašto perlaidas

Kartu su „Aido“ 52-ju numeriu esame nusiuntę savo prenumeratoriams pašto perlaidas (przekaz rozrachunkowy). Malonu yra pažymėti, kad daugelis mūsų prenumeratorių-skolininkų tomis perlaidomis pasinaudojo ir skolą už „Aidą“ jau yra atsiuntę. Bet vis dar yra tokių, kurie tos savo pareigos iki šiol nėra atlikę. Nenorėdami daryti naujų išlaidų ir vėl siųsti tokias pat perlaidas, dar kartą prašome savo gerbiamųjų prenumeratorių, kurie yra skolingi, tomis perlaidomis pasinaudoti ir atsiųsti prenumeratai skirtus pinigus.

Siunčiant iki 15 auksinų, už tas perlaidas paštui mokėti nereikia, tik kitoje pusėje būtinai reikėtų pažymėti, už kurį laiką siunčiama prenumerata.

„Romuvos“ Klūbo narių metinis susirinkimas

Lapkričio 13 dieną įvyks Vilniaus Lietuvių Inteligentų Visuomeniškai Bičiuliško „Romuvos“ Klūbo narių metinis susirinkimas, kuriame bus renkama nauja Klūbo valdyba.

Smulkesnė susirinkimo programa bus paskelbta kitą kartą.

Valdyba.

Ir amatininkai negavo vakarui leidimo

Lapkričio 6 dieną Vilniaus Lietuvių Amatininkų ir Darbininkų Draugija norėjo surengti lietuvišką vakarą. Buvo pasiruošta vaidinti žinomojo latvių dramaturgo Hugo Kruminso komedija „Senberniai“. Deja, vakaras neįvyko, nes jam negautas Vilniaus miesto storastos leidimas.

Studenčių sekcijos susirinkimas

Lapkričio 2 d. įvyko Vilniaus Lietuvių Studentų Sąjungos Studenčių Sekcijos narių pirmas poatostoginis susirinkimas. Jame buvo stud. R. Maldžiūnaitės referatas ir bendros diskusijos.

Tardymai

Šio mėnesio 3 dieną Švenčionių storastijos baudimo referentas Bilša ištardė dr. St. Bielinį, M. Gudėną, Vl. Šiekštelę ir Vl. Maminską. Juos tardė ryšium su įvykusiomis Švenčionyse šiemet rugpiūčio 28 d. lietuvių jaunimo sporto rungtynėmis. Kaltinami už šių rungtynių organizavimą. Ištardęs ir surašęs protokolą, referentas pareiškė, kad storastijos sprendimas būsiąs praneštas vėliau raštu.

Lankėsi kaunietė

Vilniuje dvi dienas viešėjo buv. Lietuvos Tautininkų Sąjungos generalinio sekretoriaus, o dabar „Pažangos“ bendrovės vyriausiojo direktoriaus Vinco Rastenio žmona Aldona Rastenienė. Gerbiamoji viešnia, viešėdama Vilniuje, buvo apsilankiusi ir „Aido“ redakcijoje.

Negavo leidimo apsigyventi savo tėviškėje

Buvęs lietuviškų privatinių ir valstybinių pradžios mokyklų mokytojas, Neravų kaimo gyventojas Juozas Mudėnas praėjusių metų pabaigoje buvo suimtas ir šešius mėnesius laikytas Vilniaus Lūkiškio kalėjime. Paleistas iš kalėjimo dėl stokos įrodymų, kad jis būtų nusikaltęs.

Išėjęs iš kalėjimo mokyt. Juozas Mudėnas vėl apsigyveno Neravų kaime. Šiemet rugpiūčio mėnesį jis buvo įteikęs Vilniaus—Trakų apskrities storastai prašymą, kad jam leistų apsigyventi jo gimtiniame Petravo kaime, Daugėliškio valsč. Švenčionių apskr. Storasta jo prašymo nepatenkino. Mokyt. J Mudėnas apeliavo Vilniaus Vaivadijos Įstaigon, iš kur dabar taip pat yra gavęs neigiamą atsakymą. Raštu padaryti storastos ir vaivados sprendimai yra be motyvų. Vaivados sprendimas yra galutinis.

Vysk. Michalkevičiaus jubiliejus

Vilniaus vyskupas sufraganas Kazimieras Michalkievičius lapkričio 6 dieną minėjo savo kunigavimo 50 metų jubiliejų. Tą dieną jubiliatas Aušros Vartų koplyčioje atlaikė iškilmingas mišias.

Vėlinių diena provincijoje

Praėjusiame numeryje esame rašę, kaip Vilniuje buvo minima Vėlinių diena. Dabar tenka pranešti, kaip ta diena praėjo provincijoje. Iš gautų pranešimų matyti, kad šiemet lietuviai tą dieną gausiau dalyvavo mirusiųjų pagerbimo iškilmėse.

Švenčionių miesto ir jo apylinkės lietuviai gyventojai Vėlinėse aplankė ir pagerbė 1920 metais žuvusio Lietuvos kareivio, kun. prof. J. Skruodžio, mokyt. J. Rimšelio ir kt. žymesnių lietuvių kapus, kurie papuošti žvakių šviesa ir gėlėmis. Gausiai susirinkę švenčioniečiai pasimeldė ir pagiedojo lietuviškų giesmių.

Lietuviškas „Płomyko“ numeris

Lenkų Mokytojų Sąjunga leidžia mokyklinio amžiaus vaikams ir jaunimui paveiksluotą laikraštį „Płomyk“. Šio laikraščio 10 numeris paskirtas Lietuvai. Jo viršelį puošia jaunutės tautiniais drabužiais pasipuošusios lietuvaitės paveikslas ir tekste beveik visa medžiaga skiriama aprašymams iš Lietuvos gyvenimo. Apskritai, šis „Płomyko“ numeris labai vaizdžiai nupiešia lietuvių liaudies meną ir jų tautinius papročius.

Atsiųsta paminėti

D-ro Jurgio Šlapelio **Kirčiuotas Lenkiškas Lietuvių Kalbos žodynas**. Vilnius, 1938 m. 544 puslapiai. Kaina nepažymėta.

КАЛОСЬСЕ. Nr. 3(16) Gudų literatūros, mokslo ir visuomenės žurnalas.

Redakcijos atsakymai

Petrui Svyrai. Novelę „Blaivėją akiračiai“ įdėsime kiek vėliau.

V. Kuolaičiui. Vieną eilėraštį įdėsime į *Kultūrines žinias*, kitus atidavėme, kam prašėte.

L. Bieliniui. Protesto įdėti negalime. Prašome parašyti visą to raikalo istoriją.

Lietuvos studentų tautininkų veikla

Kauno dienraštis „Lietuvos Aidas“ rašo, kad šiemet „Neo-Lithuania“ korporacija rodąs nepaprastą veiklumą. Be visos eilės gražių darbų, kurie numatomi naujai valdybai vadovaujant atlikti šiais mokslo metais, atskiros neolithuanų kolegijos taip pat yra sudariusios plačius veiklos planus.

Dabar šioje korporacijoje veikia humanitarų, teisininkų, ekonomistų, medikų, technikų ir atsargos karininkų kolegijos. Šios šaukia savo atskiras sueigas, kuriose gvildenami atskiras specialybes liečią klausimai, ruošiamos diskusijos, ekskursijos tt. Humanitarų kolegija esanti numačiusi ruošti radijo pusvalandžius, surengti studentų teismą, aplankyti istorines Lietuvos vietas, padėti ir tarpininkauti gimnazijų vadovybėms rengiant literatūros vakarus ir taip pat prisidėti prie jaunalietuvių kultūrinės veiklos. Korporacijoje yra sportininkų sekcija, kuri savo eilėse turi gana žymių Lietuvos sportininkų.

Lietuvos Prezidento rinkimai

Lapkričio 4 d. visoje Lietuvos valstybėje buvo renkami tautos atstovai, kurie lapkričio 14 d. turi išrinkti Lietuvos Prezidentą. Tautos atstovus rinko miestų, valsčių ir apskričių savivaldybės. Rinko 3.630 rinkikų. Išrinkta 128 tautos atstovai.

Išrinktieji tautos atstovai lapkričio 14 d. suvažiuos Kaunan ir slaptu balsavimu rinks Valstybės Prezidentą. Rinkimams pirmininkaus ministeris pirmininkas, arba jo pavaduotojas.

Iš Kauno spaudos matyti, kad vėl bus išrinktas dabartinis Prezidentas Antanas Smetona.

KARAS KINIJOJE

Kur kiniečių jėgos

Japonai ir toliau eina į vakarus Kinijos gilumon. Šiuo metu kinų kariuomenė yra pasidalinusi į tris dalis. Vidurinė dalis iš Hankau traukiasi į vakarus Čungkingo link. Japonai, eidami paskui ją abiem Mėlynosios upės krantais, nužygiavo apie 200 kilometrų. Šiaurinė kinų kariuomenė ilgai laikėsi geležinkelio, kuris jungia Pekiną su Hankau. Šią kariuomenę japonai iš dalies apsupo, ir tik nežymi jos dalis suspėjo prasimušti ir pasitraukti į vakarus. Ji stengiasi susijungti su vyriausiomis Čangkaišeko jėgomis. Trečioji kinų kariuomenės dalis veikia pietuose nuo Hankau prie geležinkelio, kuris eina į Kantoną. Ši kariuomenė turėjo ginti Kantoną, bet, kaip žinia, nesugebėjo tai padaryti. Jai Čangkaišekas įsakė pasilikti tarp Hankau ir Kantono ir prilaikyti japonus, žygiuojančius iš pietų. Iš čia ateina nelinksmų Čangkaišekui žinių, būtent: šios kariuomenės vadas už nesugebėjimą apginti Kantoną ketinama traukti atsakomybėn, tad jis, norėdamas išvengti teismo, bene grasinąs pasiduoti japonams ir kartu su jais eiti prieš Čangkaišeką. Jei ši žinia būtų tikra, tai iš jos galima būtų spėti, kad kiniečių tarpe esąs jau prasidėjęs tarpusavis karas, kas labai palengvintų japonams pasiekti savo tikslą.

Ką mano daryti kiniečiai

Iš laikinosios dabartinės kinijos sostinės Čungkingo ateina žinių, kad Kinijoje ima viršų tautiškasis gaivalas. Kiniečių partijų kongresas griežtai nusistatęs prieš japonus. Kongresas nutarė nesileisti į jokias derybas su Japonija taikos reikalu, kol japonų armijos būsiančios Kinijoje. Jis taip pat nutarė paskelbti mobilizaciją ir suorganizuoti naują didžiulę armiją. Tenka pabrėžti ir tas faktas, kad esąs išleistas įstatymas, kuriuo draudžiama net kalbėti apie taiką ir jos sąlygas; galima kalbėti tik apie karą iki pergalės.

Kinų spauda, kuri eina neužimtoje Kinijos dalyje, ragina gyv. nenusiminti ir ryžtis kariauti su įsibrovėliu.

KARAS ISPANIJOJE

Iš Ispanijos įdomesnių žinių neatėjo. Žinia tik, kad mūšiai eina prie Ebro upės. Iš pranešimų matyti, kad nacionalistams ir vėl pasisekė paimti kelias vyriausybininkų pozicijas ir prisiartinti prie Ebro upės.

Lėktuvai iš abiejų pusių apsilankė užfrontėse ir bombaravo kelis miestus: nacionalistai — Valenciją, Kartageną ir Alikantė, o vyriausybininkai—Toledą ir Talaverą.

Nacionalistų kariškieji laivai vis dar plaukioja prie Anglijos pakraščių, šiaurės jūroje. Šiomis dienomis jie vėl nuskandino vieną vyriausybininkų prekybos laivą.

Bendros sienos klausimas

Vengrų ir lenkų spauda ir toliau svarsto bendros sienos klausimą. Kaip žinia, Vienoje buvo nutarta atiduoti Vengrijai pasienyje vengrų gyvenamą plotą su svarbesniais Karpatų Rusinijos miestais. Užėmus Vengrijai jai pripažintas žemes, vietomis, kaip rašo lenkų spauda, Karpatų Rusinija bus tik 40 kilometrų platumo. Be to, likusioje Karpatų Rusinijoje nėra nei didesnių miestų, nei geležinkelių, nei plentų.

Visa tai turėdama galvoje, lenkų spauda teigia, kad Karpatų Rusinija yra kažkokia politinė keistenybė, kuri jokiu būdu ilgai negalės išsilaikyti ir netrukus turės būti prijungta prie Vengrijos. Be to, kaip praneša lenkų telegramų agentūros, likusieji Čekoslovakijos ribose Karpatų Rusinijos gyventojai dėl ekonominių sumetimų esą linkę prisidėti prie Rumunijos. Iš to atrodo, kad bendros Lenkijos—Rumunijos sienos klausimas ir toliau lieka atviras.

Ką pasakė Musolinis

Šio mėn. 4 dieną visoje Italijoje iškilmigai buvo paminėtos Didžiojo karo užbaigimo sukaktuvės. Didžiausios iškilmės buvo surengtos Ryme, kur suvažiavo apie 90 tūkstančių italų kombatantų, kurie dalyvavo Didžiajame kare. Musolinis, priėmęs kombatantų paradą, pasakė kalbą, kurioje visų pirma priminė, kad italai daugiausia prisidėjo prie Austro-Vengrijos likvidavimo, nes ši imperija buvo didžiausias Italijos priešas. Tam priešui parblokšti, karo lauke žuvo 700 tūkstančių italų.

Toliau Musolinis palietė dabartinę padėtį Europoje. Kalbėdamas apie tai, Italijos diktatorius pasakė, kad, nors Rymo-Berlyno ašis ir sustiprino taiką, bet negalima būti ramiems ir patarė miegoti, pasidėjus kuprinę, kaip karo metu.

Važiuos ar nevažiuos

Paskutiniu metu spaudoje buvo pasirodžiusių žinių, kad Vokietijos maršalas Geringas netrukus ketinąs važiuoti į Londoną ir čia su atsakingais anglų politikais aptarti svarbesnius abiejų valstybių santykių klausimus. Pirmoj eilėj norima išspręsti kolonijų klausimas.

Tačiau dabar anglų spauda kategoriškai užginčijo tokias žinias, kartu pranešdama, kad Londone laukiama ne maršalo Geringo, bet Italijos užsienių reikalų ministerio Čiano atsilankymo. Ta proga anglų spauda dar priduria, kad šiuo metu Anglijai ypač yra aktualu pagerinti santykiai su Italija.

Įvairu-įdomu

Nusikaltėlis su perpiautu skilviu pabėgo nuo operacijos stalo

Prieš kelias savaites buvo vežami iš Marselio į Paryžių 22 aukso gabalai, verti maždaug 7 milijonus frankų. Apie šį brangų siuntinį sužinojo plėšikai ir nutarė kaip nors jį pavogti. Apsimesdami ramiais keleiviais, plėšikai pateko į traukinį ir patogiu laiku užpuolė vagoną. Tačiau užpuolimas nepavyko. Aukso palydovai užpuolikus atrėmė, sunkiai sužeisdami į vidurius jų vadą Michelį. Sužeistasis tuo pačiu traukiniu buvo atgabentas Paryžiun ir paguldytas ligoninėn. Jis buvo smarkiai sužeistas ir reikėjo būtinai daryti operacija. Nieko nelaukdami, gydytojai ėmėsi daryti jam operaciją, nes jis turėjo būti teisiamas gyvas ir sveikas. Tačiau teismo jis išvengė. Tuo metu kai gydytojai suraižė jo vidurius, išėmė tarp žarnų įstrigusias kulkas ir skilvį vėl susiuvo, staiga užgeso elektros šviesa. Sargybiniai ir ligoninės tarnautojai suskato ieškoti kokio žvakigalio pasišviesti, bet kol surado, praėjo keletas minučių, o tuo tarpu nusikaltėlis dingo, tarytum į žemę prasmego. Kilo sumišimas. Sargybiniai greitai apsupo visas ligoninės patalpas, bet pabėgėlio nesurado nei tada, nei vėliau. Spėjama, kad operacijos metu elektros šviesą užgesino Michelio draugai, kurie, greičiausia, ir pradėjo jam pasprukti iš operacinės salės ir kartu nuo teismo. Tačiau kaip jis, tik ką operuotas, nusirito nuo stalo ir kaip išslinko ar buvo išneštas, net nesudejavęs, niekas negali suprasti.

Virtuvės garbė—taip pat labai svarbus dalykas

Prancūzijos ambasadorius Londone neseniai įteikė serui Jurgiui Reeves, Londono viešbučių ir restoranų savininkų draugijos pirmininkui, garbės legijono riterio kryžių tuo pareikšdamas jam Prancūzijos vyriausybės padėką už jo nuopelnus prancūziškos virtuvės srityje, supažindinant su ja anglus.

Oficialus pranešimas apie šį įvykį rado plataus atgarsio visoje prancūzų spaudoje. Seras Jurgis, kaip paaiškėjo, per 40 metų yra pasamdęs įžymiausių Londono virtuvių 32 virėjus, kurių 31 buvo prancūzai, o vienas rusas, kuris taip pat buvęs didelis prancūzų virtuvės šalininkas. Anglų virėjo apdovanojimas yra tik vienas iš žygių tos „politikos“, kurios ėmėsi Prancūzija, siekdama „atstatyti“ Prancūzijos virtuvės reikšmę pasaulyje. Taip, pavyzdžiui, rimčiausi prancūzų laikraščiai smulkiai atspausdino valgių bei gėrimų sąrašą, kurie buvo patiekti anglų karališkąją porą vaišinant Paryžiuje. Keista, kad rimti laikraščiai užsiminėja tokiais „niekais“. Tačiau, įsigilinus, virtuvės garbė taip pat yra be galo svarbus dalykas. Gera virtuvė — garbė visai tautai. Be to, gera virtuvė ir ūkiškai turi didelę reikšmę, nes patraukia daug turistų. Pavyzdžiui, kelionės biurai, garlaivių linijos išleidžia labai daug pinigų, reklamuodamos savo virtuves. Garsas apie gerą virėją nevienam garlaiviui padeda išspręsti savo naudai konkurencijos klausimą.

Rūmai su šmėklomis

Apskaičiuojama, kad Anglijoje esama 150 rūmų, kur gyventojus gasdina šmėklos. Anglai tomis šmėklomis šventai tiki ir kai kurie rūmų savininkai net tomis šmėklomis didžiuojasi. Bet vis dėlto šmėklos sudaro kai kurių nepatogumų. Pavyzdžiui, jei norima rūmus parduoti, ne visi nori kartu su rūmais šmėklas nusipirkti. Tad rimčiausiame anglų laikraštyje „Times“ buvo įdėtas skelbimas šmėklų specialisto, kuris apsiima šmėklas išvyti. Tik jis prašo leisti jam pagyventi tam tikrą laiką rūmuose su šmėklomis. Atlyginimą už šmėklų išvarymą šis specialistas sutinka imti tik po to, kai šmėklos bus galutinai išvytos. Bet kiti tyčia perka tokius rūmus, kuriuose rodosi šmėklos. Štai vienas turtingas amerikietis, pirkęs neseniai Škotijoje pilį, nusipirko kartu su ja ir vaiduoklį. Tarnas, kuris vaidino pilyje vaiduoklio rolę, pasiliko tarnauti ir naujam savininkui. Už tam tikrą atlyginimą tarnas turįs kiekvieną naktį nuo 12 — 3 val. pilyje tyčia vaidenti.

„AIDO“ REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA:
Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59.
Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA įgaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai.
Atskiro numerio kaina 10 skatikų.
Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Leidėjas ir atsak. redaktorius **Liudvikas Cicėnas.**

„RUCH“ spaustuvė, Tatarska 6. Telef. 21-83.